

"Hürriyet tam zamanında doğdu. Ahval ve ilcaat-ı zaman tam terbiyesine hizmet ister. Sun'î ve ihtiyarî değil, ta ki çok külfete muhtaç olsun." İzah eder misiniz?

"... Hürriyet tam zamanında doğdu. Ahval ve ilcaat-ı zaman tam terbiyesine hizmet ister. Sun'î ve ihtiyarî değil, ta ki çok külfete muhtaç olsun..."(1)

Bir şey kıvamına geldiği zaman, az bir tahrik ya da dinamik o şeyin teşekkül ve kemal bulmasına yeterlidir. Dış ortam ve gerekliliklerde o şeyin oluşumuna ve olgunlaşmasına yardımcı kuvvetler gibi olur, onu adeta bir ana gibi emzirip büyümesine vesile olurlar. Onun ayrıca suni ve baskıcı bir şekilde şekillenmesine gerek kalmaz.

İşte Osmanlı döneminde iki defa ilan edilen meşrutiyet böyle zengin bir zemin ve kemal bir ortamda olmasına rağmen, maalesef toplum ve aydınlar bu olumlu şartları değerlendirip meşrutiyet ve hürriyeti tesis edememişlerdir.

(1) bk. [Divan-ı Harb-i Örfi, Hürriyete Hitap.](#)